

Wolfgang B. Thörner (WBT):

Rydder vei for musikken

Verdens ledende ekspert på kabelsko og plugg hadde valget mellom å fortsette å lage lekre produkter til moderat pris. Eller dramatisk bedre produkter som ser ut som billigere versjoner – men koster mer! Velkommen til neste generasjon – Nextgen!

Fidelity nr. 11 hadde vi en første test av den nye Nexten RCA pluggen fra verdensledene WBT hvor vi lyttet til den nye, mye lettere pluggene som var laget av langt mer plastikk enn metall, men som til gjengjeld kostet mer enn de fleste! 1200 kroner skulle importøren NCMS ha for 4 av disse nye pluggene, like mye som Supra tok for sin komplette ubalanserte coaxkabel med 4 meget forseggjorte RCA-plugger.

Jeg kan fremdeles huske at jeg ble litt stresset da jeg hørte denne originalkabelen fra den svenske storprodusenten. Den låt nemlig overraskende bra til å være såvidt rimelig.

Uventet lydforbedring

Men så skiftet jeg til samme kabel med helt ferskt påloddede (med 4% sølv loddetinn!) Nextgen plugg, og opplevde en av de mest forbausende resultater jeg enda har hatt med et halvt århundres hi-fi galskap: Den tilsynelatende ubetydelige RCA pluggen som har vært på markedet i mer enn 60 år, var ifølge egne ører betydelig viktigere for totallyden enn hva man etter beste evne kunne forestille seg. Lydkvaliteten var med Nextgen pluggen entydig bedre! Kunne virkelig en plugg bety så mye for totallyden? Og enda hadde jeg ikke skiftet hunpluggen i forsterkeren eller CD-spilleren, noe som opplagt ville dratt lydforbedringen enda lenger.

Likevel var jeg ikke helt uforberedt da en liknende australsk plugg fra firma Eichmann, den såkalte Bullet-pluggen, allerede hadde gått sin lydmessige seiersgang i audiofile kretser over hele verden. Vår egen Stig Arne Skilbrei hadde allerede presentert denne enda mer plastikk-liknende konstruksjonen som en veritabel lydrevolusjon. Eichman Bulletplugg var noe rimeligere enn WBT-versjonene, men en mykere type plastikk og en spinklere konstruksjon gjør den vanskelig å montere, særlig for industriproduksjon til ferdige kabler.

Dyr plastikk

"Da Bulletpluggen kom på markedet, hadde WBT allerede lansert en helt ny type kabelsko som riktignok hadde en krave av metall for å kunne skru fast høyttalerkabler med solide 150 kilos trykk i de spesialkonstruerte skruene, men forøvrig med nøyaktig den samme grunnideen som vi finner i Bulletpluggen og som vi senere videreutviklet i vår Nexten teknologi", forteller

mannen bak Nextgen.

Vi sitter på kontoret til den 59 år gamle Wolfgang B. Thörner hvis forbokstaver også står med store bokstaver på toppen av den moderne mursteinsbygningen i Essen i Tyskland. Slik som de gjør det på millioner av nydelig mekaniske miniatyrkonstruksjoner på høyttalere, forsterkere og foran og bak kabler hos hundretsener av hi-fi entusiaster over hele verden. WBT er simpelthen et av verdens store merkenavn, selv om ingeniørfirmaet ikke har mer enn drøye 20 ansatte. Wolfgang er ingeniøren og sjefskonstruktøren bak alle WBT-produktene, og han kan fortelle at nitidige komplette konstruksjonstegninger til en liten plugg kan være på 50-60 sider og det kan ta både et år eller to før det hele er i mål og klart for å lage en prototype.

Med Nextgen fonoplugg tok det mer enn 3 år med aktiv jobbing før man var klar for produksjon.

Gull og glitter

"Den nye kabelskoene jeg hadde utviklet i samarbeid med den amerikanske kabelprodusenten Ray Kimber, hadde også det problemet at den så relativt "billig" ut i forhold til de massive gullforgylte messingskoene som alle selgere elsker. Dette fordi de vet at folk flest stoler mer på øyene enn ørene sine. Men vær klar over at en solid støpt kabelsko må lages av en messinglegering for å ha mekanisk stabilitet og deretter ha et gullbelegg blandet med nikkel for ikke å korrodere. Skal så høyttalerkabelen loddes på denne metallklumpen, så varmes det hele opp slik at loddetinnet smelter, men det gjør også endel av isolasjonsmaterialet rundt kordellene og det med et ganske uavklart resultat lydmesig."

Wolfgang viser en kabel med en temmelig frynsete endestykke som er tydelig skadet av oppvarming og tar fram firmaets berømte krympesett med sylskarp avbitertang, Torque skruetrekker med innebygget vridningssikring og kni-

petang med ulike dimensjoner. På noen sekunder har han fjernet den defekte delen av kabelen og viser frem de uhyre hardt sammenpressede kordeller som på grunn av presset ser ut som et helt stykke kopper. Han viser så fram en skinnende lekker kabelsko spe-

Tekst og foto: Knut Vadseth

siallaget til en meget høy pris fra en kjent high-end kabelprodusent.

Hageslange

"Tenk deg så den elendige kontakten denne skoen gjerne får i terminalen nettopp fordi den er stiv og ubøyelig. Og vit så at de fleste benyttede bronselegeringer har 5 ganger så dårlig ledeevne som rent kopper, eller sølv som er enda litt bedre. Når de stakkars molekylene også skal grave seg gjennom det forurensede loddetinnet, er ledeegenskaper og dynamikk ytterligere forverret. Det blir som om du prøver å få vann gjennom en hageslange med mange knuter på seg. Ikke bare er trykket sterkt redusert, men vannstrålen som kommer ut er ikke lenger homogen."

Wolfgang Thörner ler fornøyd av sin egen kortversjon av en kompleks virkelighet, mens han på et blunk har skrudd på sin egen berømte kabelsko med doble signalveier i rent kopper

(eller sølv) på hver sin side av en fjærende plastikkføring. Tilsammen gir dette maksimal kontaktflate og en konsentrert signalbane med optimale ledeegenskaper. Han vet enda ikke at hans nystrøkne skjorte bare kort tid senere skal få en hard medfart fra innholdet i en hageslange da Fidelitys utsendte fant at sammenlikningen med vannet fortjente et bilde?

Vi spør så mr. WBT om han foretrekker sølv eller kopper som best til lydskjeden.

Sølv, kopper og bronse

"Det viktigste etter min mening, er at man prøver å være konsekvent. De målbare egenskaper er ikke særlig forskjellige; begge er 4 ganger så effektive som bronse med kopper med 90% ledeevne og sølv 94%. Det låter likevel litt forskjellig på sin karakteristiske måte, og forbausende mange av våre kunder velger våre sølvplugg og spader selv om de koster noe mer. Personlig føler jeg at det er litt mer kropp

og naturlig varme i kopper, selv om det er lett å forstå at mange tiltrekkes av en tanke mer luft og oppløsning helt i toppen med sølv. Men som sagt, jeg mener det er fornuftig å være konsekvent i hele signalkjeden."

Fidelity: "WBT var jo markedsledere med 15-20 års erfaring med mer tradisjonell teknologi men med usedvanlig høy presisjon, da dere kom med den nye kabelsko som nå er standard hos et betydelig antall high-end kabelprodusenter. Hvorfor tok dere sjansen på å konkurrere - ikke minst med dere selv- og i tillegg ha betydelige omkostninger til helt nytt verktøy pluss en opplagt ganske krevende markedsføring?"

Hi-Fi entusiast

Wolfgang smiler bredt mens han minner meg om at han startet WBT nettopp fordi han som ivrig entusiast oppdaget at det slett ikke var mulig å få tak i tilstrekkelig presise kontakter med god lyd. Alt er basert på solide mekaniske

"Lydproblemene er store, selv om RCA-fonopluggen er liten", mener Wolfgang B. Thörner og viser med modeller i kjempestørrelse hvor mange tekniske detaljer som skal stemme selv i en "vanlig" plugg.

WBT eieren sammen med sin salgssjef Gabrielle Hoffman og den norske importøren Maik Maagero.

og metallurgiske kunnskaper, ikke på voodoo.

"Alle mine tekniske bakgrunnskunnskaper fortalte meg at vi var inne på noe helt riktig lyd-messig. Og vi kunne simpelthen ikke komme særlig lenger med tradisjonell teknologi. Med støtte av kabelprodusenten Ray Kimber og våre felles lytteopplevelser av prototypen, bestemte vi oss for å ta sjansen med den første kabelsko-en. Denne har vært en utrolig suksess og benyttes av kabelprodusenter over hele verden. Dette på tross at den ikke ser så flott ut som en gullforgylt bronsetøp."

"Men det var med det første rene Nextgenprosjektet, RCA fonopluggen, at valgets kval ble særlig dramatisk", fortsetter han.

"Det kostet utrolig mye penger og tid å utvikle denne særdeles komplekse konstruksjonen, og de fleste var sterkt imot prosjektet da de mente det var umulig å tjene igjen utviklings-omkostningene og kostbart produksjonsverktøy. I hvert fall i forhold til fortsatt å selge våre meget etablerte og anerkjente pluggen som ser flott ut. Hadde jeg ikke eid firmaet, var det neppe blitt noen Nextgen, for problemstillingen

var særdeles relevant. Hvorfor bytte ut en lett-selgelig produkt med bra fortjeneste med et betydelig mer tungtselgende vare som også må inntjene betydelige utviklingsomkostninger?"

Wolfgang Thörner ler litt ironisk: "Det eneste som var positivt med den nye Nextgen pluggen var jo simpelthen at den låt overraskende mye bedre på både rimeligere og rådyre musikk-anlegg. Men hvor mange styremedlemmer i verden tror du er villig til å bytte en flott utseende med bedre lyd?"

Kosteffektiv oppgradering

Han titter bort på sin kvinnelige salgssjef Gabrielle Hofmann som var den først ansatte i firmaet:

"Selv Gabi nektet å selge denne kostbare plastdningen, inntil vi plutselig fikk telefon fra en av de mest innflyelsesrike tyske hi-fi bladene som skrøt uhemmet av den nye fonopluggen. Vi skjønnte ingenting da vi enda ikke hadde lansert produktet offisielt. Så viste det seg at en av våre samarbeidspartnere hadde montert pluggen på sin egen standardkabel og fått hakeslepp over den betydelige lydforbedringen. Deretter hadde han sendt et knippe like kabler med ulike fonopluggen- også den nye Nextgen pluss vår standard modell- over til bladets redaktør."

Resten er historie og for første gang i hi-fi historien har en fonoplugg vært på forsiden av en rekke hi-fi blader over hele verden.

Loddetinn og ulike messinglegeringer lager knute på lyden som forvrenger og dreper dynamikken, akkurat som når du får en knute på vannslangen, mener Wolfgang B. Thörner

WBT Nextgen (fra Fidelity 11)

Jeg synes det er relativt kort tid siden Monitor Audio kom med sin første spesialkabel for kobling mellom forsterkere og høyttalere.

Opprinnelig var vanlig lampettledning enerådene, og forsterkerprodusenter skrøt av at forsterkeren var like god som noen meter av lampeforretningens klessnorer...

Nå er fokuset også nådd overgangene fra ledningene og til apparatene, og den såkalte "Bullet" pluggen har oppnådd betydelig berømmelse- også her i Fidelity- på grunn av sine gode ledeegenskaper. Når vi tenker oss om, kan det ikke være lett for elektronene å vite hvor de skal når de kommer fra de trange ledningene og plutselig befinner seg i en enorm klump metall uten noen nærmere definert vei ut av skitten!?

Mens det har vært noe vanskelig å få tak i Bullet-pluggen, så leveres nå en "tilsvarende" plugg fra tyske WBT som vel er en slags verdensmester på alskens pluggen og kontakter til hi-fi bransjen. Begge parter hevder å ha patent og enerett på denne typen pluggen med klart definerte ledere, mens WBT på sin side hevder at deres plugg er mye enklere å montere også industrielt.

Til denne kabeltesten hadde vi fått laget to sett identiske kabler av eget valg hvor vi byttet ut standard kabelsko med WBT Nextgen på det ene part.

Lytting Supra med WBT

Jeg koblet opp min Sony ES 777 foran Krell-riggen som jeg så benyttet som forforsterker. Og ble litt blek da jeg hørte hvor overraskende bra det hele spillte med standard Supra kabel.

Hovedpoenget med flere av oppslagene er at hifi-journalistene aldri tidligere hadde opplevd at en oppgradering for en drøy tusenlapp så entydig har forbedret totallyden i allerede gode anlegg i ulike prisklasser. Forøvrig et godt eksempel på hi-fi pressens positive betydning; hvor stor sjanse er det ellers for at en hi-fi selger på provisjonsbasis gidder å overtale en kunde til å velge en billig utseende plastdingst som er virker svært kostbar, istedenfor er rålekkert smykke av en duppeditt som er betydelig rimeligere?

"Det var altså fagpressen som i det hele tatt gjorde Next mulig i et marked hvor vanlige folk blåneker for at kabler har noe særlig betydning for lyden og hvor en sølle plugg tilsynelatende ikke har annen funksjon enn å gi en mekanisk sterk og pen kobling. Dessverre har det vært vanskeligere å få elektronikkprodusenter til å sette disse plattskidingsene bakpå sine appa-

Nextgen pluggen helt til høyre ser billigere ut, men er bedre for lyden.

WBT Nextgen kr.1195 pr. 4 stk. Importør: NCMS

Hadde vi vært for strenge mot denne solide og rimelige kabelen? For å være ærlig, så var jeg mer en tvilende på om jeg skulle høre noe særlig forskjell når jeg byttet om til settet med WBT.

Det var derfor som om himmelen åpnet seg da et langt mykere, mer organisk, mer homogent og rett og slett mer analogt lydbilde strømmet ut av høyttalerne og koste med øre-gangene mine.

Forskjellen var omtrent som om man oppdager å ha stilt inn radistosasjonen litt feil; på mange måter var lydbildet skarpere og med tilsynelatende mer dynamisk kontrast med originalpluggen. Lydbildet med WBT ble i forhold så mye mer avslappet og naturlig at man i dårlig oppløst anlegg vil synes den nå lett hørbare forvregningene fra originalpluggen fak-

tisk skapte et "klarere" lydbilde.

I virkeligheten var lyd kvaliteten hevet minst en klasse, og det lett hørbart for noenlunde erfarne musikkelskere på et brukbart anlegg. Man blir etterpå sittende litt fåret og lure på hvor mange andre svakheter man har i lyd-kjeden? Også den tredimensjonale romfølelse – opplevelsen av å være tilstede – var betydelig forbedret. Pussig nok var de største forbedringene i hele mellomtonen, mens noen irriterende sibilanter var nesten like sjenerende etterpå. Men også disse låt litt annerledes, litt slankere og tynnere i klangen, med mindre "klirr"? Uansett, en forbløffende forvandling langt utover hva man kunne forvente ved å skifte en liten kabelplugg.

ter. Heldigvis viser det seg at 70-80% av lydforbedringen oppleves med Nextgen bare på den ene kontakten," fortsetter Wolfgang Thörner.

Kina-kopier

"En annen fordel med Nextgen, er å vanskeliggjøre all kopivirksomheten fra Taiwan og China som selger etterligninger av våre standard pluggen til selv kjente high-end produsenter- også i Skandinavia- for noen kroner mindre enn hva vi klarer å selge originalene for. Men har noen virkelig testet lyd kvaliteten og den mekaniske styrken i disse etterligningene av våre mest kjente

Hver eneste WBT plugg blir testet for mekanisk styrke.

Salgssjef i WBT, Gabrielle Hoffman, er en av de mest markante kvinner i internasjonal Hi-Fi.

ger i kortene at dere snart kommer med en ren Nextgen kabelsko og bananplugg med den berømte piggen som skal gjøre denne utmerkede kontakten lovlig. Men hva med XLR balanserte terminaler?"

Balansert synspunkt?

"Mens det opplagt er endel svakheter med den opprinnelige ubalanserte RCA-konstruksjonen, blant annet på grunn av elektromagnetiske interferens og andre forstyrrelser (eddy current) mellom jordingskransen og plusspinnen, så er XLR-kontakten betydelig mindre problematisk. Blant annet er impedansen temmelig tilfeldig med sedvanlige RCA-plugger, men under kontroll på de fleste XLR-kontakter fra de seriøse produsentene. Riktig impedans er spesielt kritisk for digitale signaler, og i motsetning til tidligere typer det er enkelt å oppnå den standardiserte 75ohms impedansen med Nextgen. "

Wolfgang nøler litt før han slenger ut følgende provokasjon: " Jeg undres faktisk hvor mye av lydforbedringen fra balanserte anlegg virkelig skyldes doble kretsøsninger til en betydelig meromkostning, eller simpelthen bare en bedre kontakt. I tilfelle antar jeg at Nextgen har tatt godt innpå et eventuelt forsprang."

Fri bane

"Det burde være et tankekors at det også i hi-fi bladene er en betydelig uenighet om fordelene ved en kostbar balansert løsning, mens et sett rimelige Nextgen fonoplugger entydig blir vurdert som en betydelig lydmessig forbedring. Særlig ved multikanal er komplette balanserte

løsninger en betydelig merutgift og derfor lite benyttet", sier mr. WBT.

"Jeg ser uansett for øyeblikket ingen større potensial for bedre XLR-kontakter, men anbefaler å kjøpe fra seriøse produsenter, ikke billige etterlikninger fra Kina. I hvert fall ikke uten å sjekke lyd kvaliteten på greiene. Vi vet mye om hvordan en liten tue kan velte et stort lass. Vi har tross alt holdt på med de fysisk minste og ofte helt oversette ubetydeligheter i hifibransjen i nærmere et kvart århundre og kan bekrefte at ingen kjede er sterkere enn det svakeste ledd. Å skape fri ferdsel for travle musikk molekylar i full fart mot spolene i høyttalersystemet, er seriøs jobbing basert på kjente vitenskapelige fakta; ikke på myter og fordommer."

Avslutter den tyske ingeniøren Wolfgang B. Thörner hvis forbokstaver WBT er en av de mest kjente merkevarer i hi-fi bransjen....

Fidelity vil i løpet av sommeren teste ut de nye Nextgen sko, fonoplugger og terminaler ved ulike sammenlikninger med vårt sedvanlige testpanel for å evaluere potensialet. Vi vurderer også å låne et sett med like kabler med ulike plugger for å teste opplevelsen av hørbare lyd forskjeller blant interesserte lesere. Kan man høre forskjeller på ulike fonoplugger når så mange mener at forskjeller på kabler bare er innbillning?

Se også rammertikkelen som er en kortversjon av den artikkelen vi hadde om Nextgen i nr. 11 for halvannet år siden.

